

DA SE NE ZABORAVI (I NIKADA NE PONOVI)

Dr. sc. Marinko Prka,
viši znanstveni suradnik šumarske tehnike, tehnologije i menadžmenta

„Dobit Hrvatskih šuma d.o.o. Zagreb za više od 300 milijuna kuna veća je od dobiti prethodne Uprave Društva.“

(mr.sc. Ivan Pavelić – predsjednik Uprave HŠ d.o.o. 2012.-2016.)

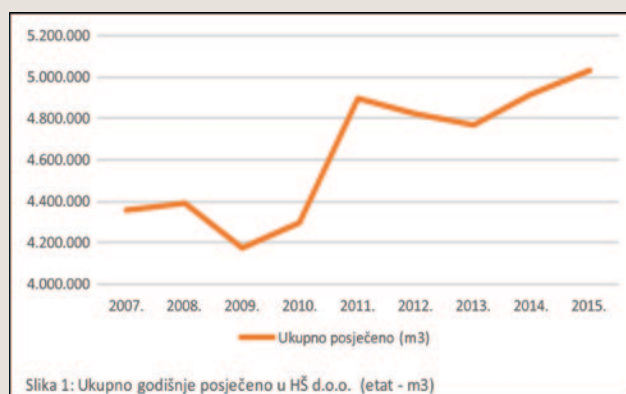
Iza ove, višekratno javno objavljene izjave ne samo citiranog gospodina nego i njegovih bivših šefova (bivšeg ministra Jakovine i drugih), stoji cijeli niz izuzetno štetnih odluka i postupaka. Štetnih za vlasnika (narod RH), njegove predstavnike (Vladu RH), zaposlenike HŠ d.o.o., a ponajviše štetnih za obnovljive prirodne resurse RH (šume i šumska zemljišta u vlasništvu države).

Ove se štetne odluke i postupci Uprave društva HŠ d.o.o. u razdoblju od 2012. godine do danas mogu grupirati u nekoliko kategorija, a ovdje se navode samo neke od njih, iako ih vjerojatno ima još do sada meni nepoznatih.

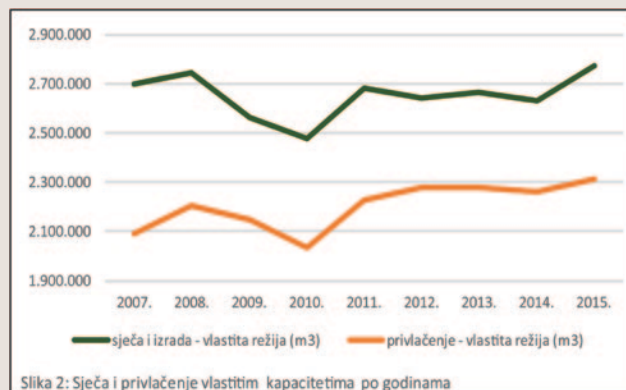
1. „Računovodstvena alkemija“

Ovi postupci obično imaju suprotan trend, odnosno cilj im je da (manje ili više) u okviru zakonskih propisa, završnim računima i poslovnim izvješćima, smanje dobit poduzeća u cilju smanjenja porezne osnovice. Poznati su i ovakvi računovodstveni postupci s ciljem „umjetnog napumpavanja dobiti“ no oni uvijek imaju za cilj obmanu (prevaru) vlasnika (dioničara) i javnosti, dugoročno su neodrživi, a zbog nekih od njih padale su burze i svijet je ulazio u globalnu recesiju.

Nova je Uprava društva HŠ d.o.o. Zagreb preuzela vlast početkom 2012. godine te je imala mogućnost utjecanja na završno izvješće za 2011. godinu. Iako se u početku mislilo da nova Uprava planiranu dobit za 2011. godinu u iznosu (od oko 50 – 60 milijuna kuna) smanjuje na samo 3,1 milijun kuna (preko pričuva za troškove i rizike – proknjiženo izvršenje oko 110 milijun kn, a plan 86 milijuna kn, vrijednosnog usklađenja – plan 0 kn, a izvršenje 68 mil. kn i dr.) zbog prikazivanja dotadašnje Uprave nesposobnom i opće poznatih „prije mene potop“ stavova, pravi su razlozi otkriveni tek nedavno, objavom ugovorenih bonusa za povećanje dobiti u odnosu na prethodnu Upravu Društva. Na ovaj je način spuštena „startna pozicija“, smanjenjem dobiti prethodne Uprave, a ugovoreni bonusi su dostigli višemilijunske iznose, za što smo saznali iz medija

Slika 1: Ukupno godišnje posječeno u HŠ d.o.o. (etat - m3)

Slika 2: Sječa i privlačenje vlastitim kapacitetima po godinama

nakon promjene vlasti. Pri razmatranju sveukupne štetnosti ovoga postupka, nužno ga je staviti u vremenski kontekst, odnosno prisjetiti se zbivanja u to doba. Naime, opće je poznato da je krajem 2008. godine i šumarstvo RH zahvatila recesija ponajprije izražena kroz značajni pad potražnje za šumskim drvnim sortimentima. Obujam sječe preko noći smanjen je za više od oko 200.000 m³, što je trajalo do 2011. godine (slika 1 i 2) kada se situacija i u šumarstvu i u preradi drva počela polako popravljati, i u iduću 2012. godinu trebalo je krenuti sa „zdravih“ ekonomskih i poslovnih pozicija, za što su stvorene pretpostavke i u biološkom smislu (obnova hrastovih sastojina unosom žira 2011.). To se nije dogodilo, te je 2012. godina

završena sa „skromnih“ 11,8 milijuna kn dobiti, 362 manje zaposlena i realizacijom pričuva za troškove i rizike – otpremnine i sl. od 134 milijuna kn.

Zadnja (nadamo se) u nizu ovakvih „računovodstvenih“ odluka ove Uprave potječe od 7.11.2016. godine, kojom se nasilno i uz prijetnje otkazom najbližim suradnicima, sredstva OKFŠ-a u „procijenjenom iznosu“ od 30 milijuna kuna prikupljena prema obvezama nastalim do uključivo 2013. godine naknadno „ulažu“ u radove biološke obnove šuma (zaštita šuma) i knjiže u korist prihoda društva u iznosu od 23.356.256,00 kn.

2. Smanjenje broja zaposlenih i radničkih prava

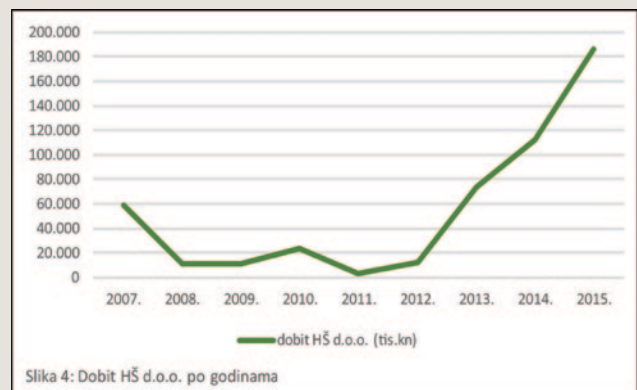
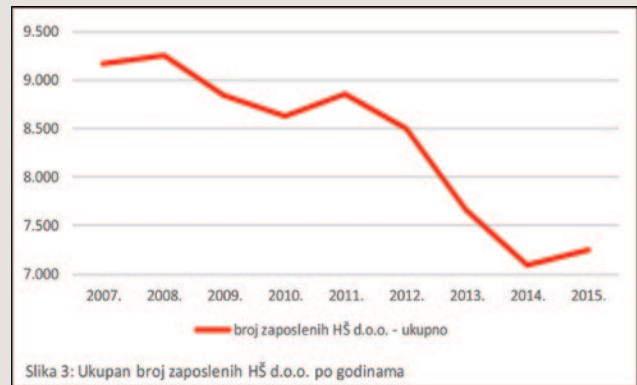
Na dan 31.12.2011. godine ukupan broj zaposlenih u HŠ d.o.o. iznosio je 8.862, a na isti dan 2015. godine 7.255 zaposlenika. U navedenom razdoblju broj zaposlenih ukupno je smanjen za 1.607 zaposlenika (tablica 1, slika 3). Štetnost ovakvih poteza višestruka je.

Samo na bazi prosječne plaće u RH, a nažalost taj podatak trenutno odgovara prosjeku plaće u HŠ d.o.o. bez obzira na djelatnost koja se obavlja, gubitak države (koja je vlasnik HŠ d.o.o. i prirodnih resursa kojima one gospodare) je približno 3.800 kn po zaposlenome mjesečno. Gubitak nastaje zbog prestanka plaćanja poreza, prireza, doprinosa i slično, odnosno izdvajanja iz plaća zaposlenika i obveza poslodavca za radnike kojih više nema. Po godinama taj se gubitak prihoda države za promatrano razdoblje u odnosu na 2011. godinu (tablica 1, slika 3) može procijeniti na:

2012. godina –	362 zaposlena manje x 3.800 kn x 12 mjeseci = 16.507.000 kn
2013. godina –	1.195 zaposlena manje x 3.800 kn x 12 mjeseci = 54.492.000 kn
2014. godina –	1.761 zaposlena manje x 3.800 kn x 12 mjeseci = 80.302.000 kn
2015. godina –	1.607 zaposlena manje x 3.800 kn x 12 mjeseci = 73.279.000 kn
SVEUKUPNO:	224.580.000 kn

Tablica 1: Broj zaposlenih HŠ d.o.o. i iskazana dobit po godinama

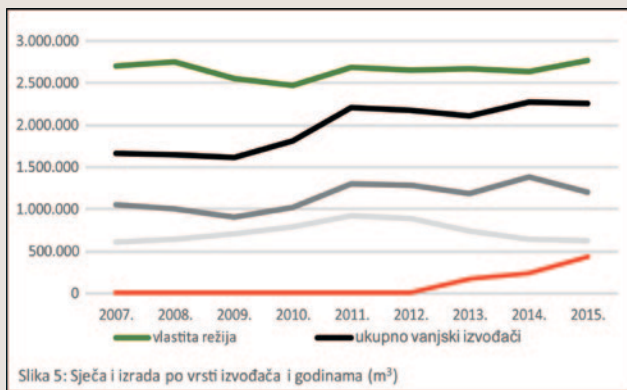
Godina	Neodređeno	Određeno	Ukupno	DOBIT (tis.kn)
2007.	8.352	812	9.164	58.572
2008.	8.489	760	9.249	10.961
2009.	8.275	573	8.848	11.094
2010.	8.182	452	8.634	23.536
2011.	8.279	583	8.862	3.147
2012.	8.169	331	8.500	11.821
2013.	7.573	94	7.667	74.098
2014.	7.041	60	7.101	111.840
2015.	7.173	82	7.255	186.390

Isto tako, potpuno je jasno da ti ljudi (bivši zaposlenici HŠ d.o.o.) nisu „prestali postojati“ već su od radno sposobnih i aktivnih članova društva koji pune (svojim davanjima i potrošnjom) državni proračun postali korisnici državnog proračuna preko mirovina, naknada i slično. Jedino što su prestali plaćati PDV i poticati potrošnju iz svoje neto plaće jer je više ne primaju, već to u manjoj ili većoj mjeri čine na teret proračuna. Zbog toga je gubitak države, kao vlasnika, još i veći. Samo gore navedeno u potpunosti negira „čitaj“ s početka teksta.

Usporedno sa smanjenjem broja zaposlenih (slika 3) kontinuirano je rastao i godišnji etat (slika 1), iskazana dobit (tablica 1, slika 4), a izvršenja vlastitim kapacitetima HŠ d.o.o. u promatranom razdoblju (2012.-2015.) ostala su približno ista, kako na radovima sječe i izrade (slika 5), tako i na privlačenju. Udio vanjskih usluga kod sječe i izrade iznosio je približno 45 %, a kod privlačenja približno 40 % godišnje neto posjećenog obujama. Od 2012. godine raste udio, kontraverznog i brojnim nepravilnostima opterećenog, postupka *prodaje na panju* (PNP) te za 2015. godinu iznosi gotovo 450.000 m³ ili približno 9 % etata (slika 5). Proizvodni radnici HŠ d.o.o. posebna su priča, jer bez obzira na smanjenje njihovog broja, njihova izvršenja (bez tehnoloških unaprjeđenja proizvodnog procesa) ostaju ista ili rastu, a primanja ostaju ista ili padaju.

O ostalim zatiranjima prava zaposlenika mogla bi se napisati cijela knjiga. Valja se samo prisjetiti ponižavajućih Od-

luka o isplati stimulacije u iznosu 1 kunu godišnje (za 2012. i 2013. godinu), bezbrojnih sudskih sporova koje je poduzeće redovito gubilo, a u kojima su najveće koristi ostvarili odvjetnici, zatim nagodbi, isplata u bonovima od 350 kuna za godinu, borbi oko potpisivanja kolektivnog ugovora, pokušaja provođenja nekakvih „plivajućih sistematizacija“ i dr. Između ostalog, ova će Uprava Društva HŠ d.o.o. ostati upamćena i po tome što materijalna prava radnika (vrijednost boda, stimulacije i dr.) tijekom svoga mandata nije podigla ni za jednu lipu, usprkos „odličnih“ rezultata poslovanja kojima se diči i od kojih traži 3 % dobiti.

3. Gospodarska kretanja

Imajući u vidu tako „dobre“ rezultate poslovanja, navedene u citatu na početku teksta, za očekivati bi bilo da su najznačajniji prihodi Trgovačkog društva (od prodaje šumskih drvnih sortimenata) značajno porasli, a tržište funkcionira. Nažalost, to je daleko od istine (tablica 2). Uspoređujući prodaju 2007. godine (od kada se podaci mogu jednoznačno pratiti) i 2015. godine vidi se da je 2015. godine prodano gotovo 681.000 m³ više uz povećanje prihoda za približno samo 66 milijuna kuna. Iz toga proizlazi da je prosječna prodajna cijena ovako povećane proizvodnje 97 kn/m³, što je daleko ispod prosječne cijene prostornog drva

Tablica 2: Ostvarene prosječne cijene, ukupno prodane količine i ukupan prihod HŠ d.o.o.

Godina	Oblovinu	Prostorno	Ukupno	Prodano	Prihod
		kn/m ³		m ³	mil.kn
2007.	477	168	328	4.239.068	1.496.647
2008.	525	159	346	4.413.295	1.528.556
2009.	493	149	316	4.104.740	1.297.554
2010.	477	150	307	4.425.473	1.357.976
2011.	482	156	313	4.932.538	1.542.275
2012.	487	157	317	4.726.023	1.497.604
2013.	519	170	338	4.785.544	1.617.636
2014.	500	174	328	4.824.609	1.581.020
2015.	499	171	318	4.919.979	1.562.445

u promatranom razdoblju. Ako se na ovaj način uspoređuju podaci za 2011. i 2015. godinu (tablica 2) vidi se da su oni gotovo istovjetni, odnosno da u odnosu na 2011. godinu nije ostvaren nikakav pomak (samo je 1.607 zaposlenih manje). To proizlazi iz činjenice da ovim podacima (jer su prirodne i financijske prirode) nije moguće naknadno manipulirati (već spomenutom „računovodstvenom alkemijom“) i nažalost govori u prilog dvije teze:

- da su „odlični“ poslovni rezultati („za koje čak ni bivši ministar Jakovina nije mogao znati da će biti tako dobri kada je sklapao ugovore o bonusima“), kako je navedeno u citatu na početku ovoga teksta, ostvareni isključivo na način kako je ranije opisano (smanjenjem broja zaposlenih, računovodstvenim postupcima, smanjivanjem prava zaposlenika, uštedama na račun potrajnog gospodarenja, BOŠ-a i dr), čime je vlasnicima zapravo nanijeta teško mjerljiva šteta i
- da je situacija na tržištu šumskih drvnih sortimenata ista (ili znatno gora) kao i tijekom proteklih 25 godina, uz sve probleme koji postoje od osnutka HŠ d.o.o., što je posebno izraženo u činjenici da su cijene šumskih drvnih sortimenata u Republici Hrvatskoj i dalje najniže u Europi, a nezadovoljstvo dijela drvoprerađivača isto ili sve veće.

Što se radova biološke obnove šuma tiče, odnosno poslovanja poduzeća vezanog uz uzgajanje šuma i potrajno gospodarenje, počinjenu štetu još je teže procijeniti, a za njezino otklanjanje bit će potrebna desetljeća. Štedjelo se na svemu, ponajprije u smislu kvalitete izvedenih radova. Činjenica da je bivša vlast ukinula Državni inspektorat, a šumarske inspektore premjestila u resorno ministarstvo, svakako nije doprinijela poboljšanju stanja. Naime, prilično neuvjerljivo zvuči teza da bi šumarski inspektor, objektivno utvrdivši nepravilnosti u Hrvatskim šumama, podnosio prijavu protiv poduzeća u kojemu je jedini član skupštine ministar poljoprivrede koji je ujedno i njegov šef.

4. Zanemarivanje najvažnijih razloga postojanja HŠ d.o.o. te kadrovska i tehničko – tehnološka devastacija HŠ d.o.o.

Hrvatska je država 1991. godine osnovala „Hrvatske šume“ (tada javno poduzeće, danas trgovačko društvo) zbog brojnih razloga od kojih su neki od najznačajnijih gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u vlasništvu RH, potrajno gospodarenje šumama, utjecaj na ruralni razvoj, razvoj drvoprerađivačkog sektora i zbog brojnih drugih razloga. Šume i šumska zemljišta u vlasništvu RH i Hrvatske šume d.o.o. Zagreb vlasništvo su od strateškog interesa Republike Hrvatske, odnosno svih njezinih građana koje predstavljaju Sabor RH, Vlada RH i Skupština HŠ d.o.o. koju čini ministar poljoprivrede. Zbog strukture vlasništva

nad šumama i šumskim zemljištima, uvjetovane povijesnim razlozima, Hrvatske šume d.o.o. jesu i još će dugo biti najznačajniji operativni i privredni subjekt u šumarstvu RH, usprkos „dobronamjernih“ prijedloga različitih „koncesionara“. Zaposlenici HŠ d.o.o. ostvaruju svoja primanja radom na povjerenim im resursima u vlasništvu RH. Koristi koje se ostvaruju gospodarenjem ovim resursima pripadaju svim vlasnicima (građanima) RH, a one nikako nisu sadržane isključivo u dobiti Poduzeća, posebno ne u „dobiti“ ostvarenoj na prethodno opisani način i dijeljenoj (ugovorenim bonusima Uprave) ovako.

U proteklih pet godina brojne su značajne funkcije Poduzeća znatno smanjene i sustavno zanemarivane. To je postignuto negativnom kadrovskom selekcijom, izostankom ulaganja u opremu potrebnu za obavljanje terenskog dijela posla, širenjem atmosfere straha i na brojne druge načine koje ovdje nije moguće sve opisati. Rezultat takvih postupaka je izostanak prisutnosti stručnog terenskog osoblja HŠ d.o.o. na terenu, odnosno izostanak mogućnosti stvarnog gospodarenja šumama, te razvoj brojnih negativnih pojava. Uz prethodnu „artiljerijsku pripremu“ dijela medija šumarstvo je izgurano na margine društva, a šumari istjerani iz šuma. O pozitivnom utjecaju na razvoj ruralnih područja provođenjem ovakve politike HŠ d.o.o. nema ni govora. Omalovažavanjem i uvredama, bahatošću i arogancijom predsjednika Uprave u pitanje su dovođeni i sami pojmovi šumarstva kao stručne i znanstvene djelatnosti, i to baš u vremenu obilježavanja 250 godina organiziranog šumarstva na ovim prostorima. Paralelno s ovim trendovima nizale su se afere: Odmarališta, Kamenolom Krašić, „slučaj“ Česma-Spačva-Kalem, pokušaj osnivanja paralelne tvrtke s udjelima privatnog kapitala, zapošljavanja po stranačkom ključu uz prethodni „intervju“ sa predsjednikom Uprave i vjerojatno brojne druge za koje ćemo tek saznati.

Danas su HŠ d.o.o. razvojno, kadrovski i tehnološki vjerojatno u najtežoj situaciji još od vremena Domovinskog rata. Neke tržišne utakmice (za npr. daljinski transport šumskih drvnih sortimenata, mehaniziranu sječu i izradu ili pridobivanje šumske biomase i sl.) davno su izgubljene, a u drugima se posustaje, nažalost bez povećanja ili barem održanja kvalitete radova na istoj razini od strane drugih izvođača. U proteklih pet godina sustavno se onemoguća-

valo stručno usavršavanje zaposlenika HŠ d.o.o., ponajprije zbog stavova predsjednika Uprave, odnosi sa svim šumarskim (stručnim i znanstvenim) institucijama i organizacijama ozbiljno su narušeni,

U biti ovakvih postupaka Uprave Društva uz pohlepu, izraženu i kroz 3 % od svakog „ušteđenog“ rezervoara goriva, stoji suštinsko nepoznavanje problematike poslovanja i šumarske struke, odnosno šumarstva općenito. Ovo ne treba čuditi, jer članovi Uprave (po struci matematičar, informatičarka i inženjer šumarstva bez stručnog ispita, odnosno ovlasti) nisu ni mogli drukčije. Ono što čudi i brine je povlađivanje dijela kolega, u pravilu onih koji su jako napredovali ili (rjeđe) zadržali svoje pozicije za mandata i kadrovanja ove Uprave Društva. Ni mi ostali, zaposlenici HŠ d.o.o. (uz časne iznimke) nismo se u tom pogledu baš proslavili ili su nam napori ostali medijski blokirani. Jedino su sindikati i GRV dokazali svrhu i potrebu svoga postojanja. I ostale šumarske institucije (HŠD, AŠZ, ŠF, HŠI, HKIŠDT i dr.) u ovome pogledu nemaju razloga za zadovoljstvo.

Ja osobno, vjerojatno kao i mnogi drugi kolege, opravdanje nalazim u pogledu na dvoje djece koje još treba podizati, svjestan da sam možda i pisanjem ovih par stranica prekršio neka od pravila, a zasigurno stekao nove, brojne i moćne neprijatelje. I da, zato to radim sada, a ne prije godinu ili dvije iako sam mogao. Nije mi cilj braniti bilo koju prethodnu Upravu Društva ili Direktora Hrvatskih šuma. U ovih mojih, skoro 27 godina staža bilo ih je različitih. Službovao sam pod svima, a radio u dvije Uprave Društva. Cilj mi je obraniti ostatke dostojanstva šumarske struke, a ovo radim jer je to interes javnosti, ne samo šumarske. Interes da zna i da se ovako nešto ne zaboravi i nikada ne ponovi.

I na kraju, gospodo političari iz bivše vlasti, zar je nakon vašeg četvrt stoljeća dugog zaklinjanja u moralnost, stručnost, stručne kompetencije, gospodarski napredak, društvo znanja i slično, ovakav sastav (sada već bivše) Uprave Društva HŠ d.o.o. bio sve što ste mogli ponuditi? I gospodo političari općenito, zar stvarno mislite da djelatnost koja se odvija na više od 40 % kopnene površine ove države, zapošljava približno 10.000 ljudi (a mogla bi i trebala, na ekonomskim načelima, barem dvostruko više) ne zaslužuje ni državnog tajnika za šumarstvo, ni naziv djelatnosti u imenu resornog ministarstva?

